

Uusi orkesteri

Satu uudesta musiikista

Kirj. M. HAHN

Uuden musiikin esittäjä oli vihdoin-kin ilmestynyt. Hänen nimensä oli Elämäntuntija ja hän oli elänyt läpi kaikki ne elämänasteet, joissa elämän perussäveleet soivat ja viimein oli hänen mielikuvituksiinsa puipautunut uusi musiikkikappale. Hän oli kyllästynyt siihen tyhyyteen, joka esiintyy musiikissa, joka muovailtaan kokonaan toisenlaiseksi kuin elämässä joka päivä soivat perussäveleet edellyttäisivät, ja se oli johtanut hänet luomaan uutta musiikkia.

Uuden musiikkikappaleen nimi oli "Jokapäiväinen elämä" ja sitä esittävän orkesterin nimi oli "Elämän orkesteri". Kappale oli kaksiosainen. Ensimmäisen osan nimenä oli "Työpäivä" ja jälkimmäisen osan nimenä oli "Joutohetki".

Meitä työläisiä oli kutsuttu uuden musiikkikappaleen ensimmäiseen esittämistilaisuuteen ja, ihme kyllä, me menimme vaikka meidän suureksi osaksi väärä arvostelukykymme luulotteli meille, että musiikki, jonka nimenä on "Jokapäiväinen elämä", ei voi olla mitään mieltäkiinnittävää.

Teatteri, jossa uusi orkesteri esiintyi, oli maalattu ilman väriksi—sellaiseksi että se itsessään ei ollut mikään selvästi määrättävän värin näköinen. Valolaitteet teatterissa olivat sellaiset, että niillä voitiin saada valovärit vaihtelevaan musiikin säveleissä esiintyvien värien ja tunteuksien mukaan. Oli siis ratkaistu kysymys yhdistyneestä sävel- ja värimusiikista.

Ennen orkesterin alkamista me istuimme välinpitämättöminä ja suuri osa meistä haukotteli ajatellessaan niitä ikävää kahta tuntia, jotka olemme pakotettuja viettämään konsertissa, johon olimme vain kohteliaisuudesta tulleet sentähden kun sinne oli kutsuttu ainoastaan työläisiä. Me emme odottaneet uudelta orkesterilta yhtään enempää kuin tavallista kuulijain enemmistölle käsittämätöntä säveljuoksumusta määrätyn ajan, määrätystä maksusta.

Konsertti alkoi. Valolaitteet toivat teatteriin tunnun kalseatunteisesta päivästä kauppatorilla, jossa ihmiset liikkuvat välinpitämättöminä, jokainen ajatellen omia pieniä kauppasihtoaan. Yksikään soitin ei alkanut ja yleisön valtaasi täydellinen välinpitämättömyyden tunne ja pettymys, jota kiihotti valolaitteiden kalseatunteiset värit.

Hetken perästä orkesteria johtavan säveltäjän tahdin kohosi ja teki melkein suorakulmaisia, kaikesta musikaalisesta intohimosta vapaita liikkeitä ja tyyliin väriin vivahtavilla mutta selvillä sävelillä kornetit sanoivat:

— Tämä kappale on aiottu ainoastaan ystäville, sillä ainoastaan ystävät osaavat ystäviensä tunteita lukea ilman sanoja ja vieläpä ilman säveleitäkään. Mutta kun musiikkinaan harrastaja ei voi syödä säveleitä eikä pukea itseensä niillä, te olette saaneet oikeuden maksaa sisäänpääsymaksun ja kuunnella sellaista mikä on vain ystäville aiottu.

Sanottuaan säveltäjän ylpeänlaisen esipuheen kornetit lakkasivat ja johtajan tahdin pysähtyi. Ne kuulijoista, jotka olivat kornettien säveleet ymmärtäneet tunsivat itsensä loukatuiksi säveltäjän ylpeästä esipuheesta ja useiden kasvoilla kuvastui tyylyys ja tyytymättömyys.

"Jokapäiväinen elämä, säveltänyt ja Elämän orkesterille sovittanut Elämäntuntija," ilmoitettiin esitystauluilla. Se merkitsi, että nyt vasta alkoi varsinaisen konsertti.

Valot vaihtuivat. Kalsea kauppatoritunnelma muuttui varhaisen kevätamun kuvaksi autiolla kaupungin kadulla. Kuulijain mieliin tuli varhainen kevätamu, jolloin nouseva aurinko paistaa vielä puolipunaisena vielä puolitain nukkuvan kaupungin laitaosiin.

Säveltäjän tahdin alkoi hiljalleen liikkua ja huilut alkoivat elää. Ne soivat ja visersivät kuin kauempaa kuuluva lintujen laulu, jota vieno aamutuuli kantaa kevätkukkien tuoksun kanssa

sinnekin missä ei ole lintuja eikä kukkia. Huiluihin yhtyivät rytmisoittimet ja siten sekaantui lintujen lauluun autiolla kadulla kuultavat miehen ja naisen askeleet, jotka etenivät tehdasta kohti. Viulut yhtyivät huiluihin ja niiltä me saimme tietää, että tehtaaseen menevät mies ja nainen tuntevat voimakkaasti kuinka keväämmä on armas, kuinka se keventää hetkeksi mieltä, kun kuulee lintujen laulua, vaikkapa vain tuulen kantamana "parempain ihmisten" kaupunginosasta, ja tuntee keväisten kukkien tuoksun kiihtävän aisteja.

Kaikki soittimet pysähtyvät äkkiä, sillä työhön menevät mies ja nainen pysähtyvät lintujen laulun ja kukkien tuoksun hurmaamina..... Muutaman sekunnin pysähdyksen jälkeen viulut ja sellot ilmaisivat hiljaa pysähtyneen miehen ja naisen kaipauksen:

"Kukkien, lintujen seurassa hetken olla jos sais" — — —

Mutta silloin drumpooli ja pasuuna katkasivat viulujen ja sellojen kaipauksen puhaltamalla lintujen laululle ja kukkien tuoksulle niin vieraan rämeän ja komentavan tehtaan pillin puhalluksen, ja triankeli ilmotti torninkellon seitsemän lyöntiä. Rytmisoittimet ilmottivat hetkeksi pysähtyneiden miehen ja naisen lähtevän kiivaammin askelin tehdasta kohti ja viulut ja sellot huokasivat haikeasti:

—..... "mut kello se lyö".....

ja lisäsivät kuin salaa itsekseen kiroten:

"Kiiruhdan, unohtan riemujen retken,

kun mua kutsuvi päivän työ!"

Huilut ja viulut ja sellot lakkasivat ja rytmisoittimet yksin löivät tehtaaseen menevien askelien käikkumistä aution kadun kiviin.

Kuulijat eivät olleet enää välinpitämättömiä Elämän orkesterin esitykselle, sillä alttoviulut ja sellot olivat heihin erikoisesti sattutaneet.

Valot vaihtuivat. Teatteri sai tehdasmaisen likaisenharmaan värin ja tunnun, ja näytti kuin koko orkesteri olisi äkkiä muuttanut tehtaaseen. Kaikki orkesterin soittimet alkoivat mahtavan joukkolaulun. Kun salatulla uhmalla kaiuttavat ne kirkkomusiikin juhlalli-

suutta muistuttavasti työhön alkajain joukkotunteen:

"Me kaiken oomme tuottajat elämän ehtojen; me työhön oomme luottajat lähteenä rikkauden!"

Paussin jälkeen osa puu- ja metallisoittimia urahtivat kuin liikkeeseen alkavat koneet. Niihin yhtyi toisien soittimien iss-iss-sihahtelua, joka syntyy kun höyry puhkuu ulos hieman vuotavista höyrykoneiden lenseistä ja toiset soittimet taas puksahtelivat kuin kaasukoneiden taalopeista ulos tyrskähtelevä palanut kaasu. Rumpujen lisälaitteet läiskähtelivät kuin pyörimään alkaneiden koneiden hieman löysällä olevat hihnat. Puu- ja metallisoittimien säveleet pitenevät pitkiksi urr-urr-ääniksi, jonka antavat hyvin voidellut vastakkain pyörivät hammasrattaat ja "tyhjä lyövä" koneet. Triankelit löivät kuin vasarat joilla vuoroin lyödään "peenalla" ja "laakilla", isot rummut iskivät ja kumisivat vallavasti kuin väkivasarat, jotka harvakseen iskevät höyrykattilan "dummiä". Kaikki jällelölöovat soittimet yhtyivät ja koko orkesteri pauhasi kuin elävä tehdas:

Iss, iss, urr, urr, tak, tak, dum, dum,
Iss, iss, urr, urr, tak, tak, dum, dum.

Ja viulujen, huilujen ja sellojen soolo lauloi:

"hyrrää pyörät, läiskää hihnat, työsäveleet lyö tahtiaan!"

Koko orkesteri toimi kuin jättiläis-tehtaan koneisto, Jokainen isku, jokainen suhahdus, läiskäys, rakse ja kumahdus, sihahdus ja urahdus tulivat aikaan ja litittyivät toisiinsa koneenomaisella tarkkuudella, niinkuin ne tehtaan käyvässä koneistossa sattuvat. Säveltäjä eli pienintä lihasta myöten ja hänen hermokoneistonsa näytti toimivan kuin sataosainen ohjauslaitos, josta jokainen osasto antoi tahtimelle erilaista liikettä vaativia käskyjä, mutta sellaisella täsmällisyydellä että yhden osaston käskyt eivät häirinneet toisen osaston käskyä.

Kuulijat olivat nyt täydelleen orkesterin vallassa. Hengitystään pidätellen he seurasivat orkesterin esitystä, sillä nyt he olivat jo tunteneet ja ta-

junneet, että "Jokapäiväinen elämä" oli heidän musliikkikappaleensa ja ai-noastaan heidän.

Orkesteri kertasi työnsäveleiden lop-puosaa, mutta kun se pääsi toisen kerran kohtaan iss, iss, urr, urr, tak, tak, dum, dum" silloin puu- ja metal-lisoittimet yhdessä iskivät hirvittävän — krrrrts!

Koko kuulijakunta vavahti, kurotti kaulojaan ja tuijotti orkesteriin. Sellot ja viulut kiljaitivat sydäntä repäise-västi voih!!! ja sellot jatkoivat sitä pa-rina vaipuvana oih, oih-äänenä.

Mies oli jäänyt koneiden väliin ja orkesterin esittämä tehdas lakkasi käyn-nistä. Ainoastaan muutamien soittimien esittämä koneiden hiljenevä sih-ke, hidastuvien hihnojen heikkoneva läiske ja pyörinnästään nopeasti hilje-nevien hammasrattaitten urina kuului vielä hetken. Mutta ennen kuin ne ko-konaan lakkasivat, kuului muutamia "arsk. arsk"-äänien antavia jyrähdyk-siä, kun hammasrattaat murskasivat niiden väliin joutuneen työläisen luita ja lihaksia. Ja niiden välissä kuului viulu-jen ja sellojen esittämä kuolettavasti murskaantuneen työläisen viimeinen ru-kous:

— oih — auttakaal!..... veljet ar-maat — aut-takaal!

Viulut ja sellot lakkasivat yhdessä kuolevan työläisen viimeisen tuskan-huokauksen kanssa. Kuulijat vapisivat ja puristautuivat toisiinsa kiinni, kuin hakeakseen turvaa toinen toisistaan tehtaan teräshirviötä vastaan, joiden voiman ja tunnottomuuden orkesteri oli heille niin valtavasti tunnuttanut.

Mutta pian muuttui vapiseva kauh-musertavaksi tuskaksi. Toisten soittimien lakattua viulut ja huilut alkoivat esittämään ruhjoutumisen johdosta esil-le purskahtavaa tuskaa aivan sellaisena kuin me kuulijat olimme sen niin monta kertaa jokapäiväisessä elämässä tun-tenee, ilman säveliä ja sanoja. Teh-taan työläisnainen oli syöksähtänyt murskaantuneen miehen ruumiin ää-reen valittamaan tuskaansa, ja sitä esit-tivät viulut ja huilut sellaisella tuskalla kuin olisi elävästä rinnasta sydäntä irt-raastettu. Viulut ja huilut lauloi-vat:

"Ah veljeyln, ah veljeyln!
Sunko tehtaan kone tempas,
ruhjoi hampain rautaisin?
Veri virtaa, luita murtuu,
voimin raa'oin riistorattaat
rakssaa hampain verisin."

Viulujen ja huilujen valittaessa kuu-lijat alkoivat nyyhkyttää. Toisiaan hä-peämättä he itkivät kuin lapset, sillä nyt taas he muistivat ja tunsivat niin selväs-ti kuinka paljon tehdas oli heitä ruh-jonut. He tunsivat kuinka kamala to-tuus sisältyykään viulujen ja huilujen kertomukseen siitä kuinka verisin ham-pain riiston rattaat raksaavat. Huiluut lakkasivat ja kuulijain nyyhkytysten säestämänä viulut hiljaa väristen yksi-nään jatkoivat:

"Lesket, orvot itkeväiset
jäävät jälkeen ruhjotun;
raajarikot, kerjäläiset
tuhansista tehty on".

Ja kun viulut olivat lopettaneet, ko-ko orkesteri alkoi nyyhkyttää kuin hetkiseksi työstään pysähtynyt tehdas-työläisten joukko, johon toverin murs-kaantuminen ja menetetyt ystävän ruu-miin vieressä värisevän naisen sydän-tuska on valtavasti vaikuttanut. Orkes-terin soittimien nyyhkytytys ja kuulijain nyyhkytytys sekaantuivat toisiinsa niin ettei voinut erottaa, mikä oli orkesteria mikä kuulijain nyyhkytystä.

Mutta keskellä tuskan nyyhkintää kuului pasuunain mahtava ääni yksi-toikkoisesti. Se oli suuttuneen tehtaan poman vihainen tiedustus ja komen-nus:

— Mitä nyt?..... Työt käyntiin! Yh-den miehen elämä sinne tai tänne, se ei saa pysähdyttää tehtaan käyntiä!

Tuskasta värisevät kuulijat kohotti-vat päitänsä pasuunan komennuksen kuullessaan, ja koko orkesteri alkoi uu-destaan työnsävelien tahdin. Orkesterin sävelissä taas pyörät hyrräsivät, hihnat läiskivät, vasarat iskivät ja hammas-rattaat urrasivat, niinkuin mitään erityisempää ei olisi työtahdin välinäytök-senä tapahtunutkaan.

Kuulijain tuntemukset jäykistyivät pelottavaksi tajunnaksi siitä, että on olemassa pakottava mahti, joka komen-

taa tehtaan käymään hinnalla millä hyvänsä. Välillä sattunut ihmisen murskaantuminen on vain mitätön asia, joka ei saa pysäyttää tehtaan koneistoa yhtään enempää kuin jos olisi jostain hammasrattaasta lohennut hammas tai joku pikkuihna katkennut. Ja kun orkesteri jälleen vaimeni päivän työn päättymistä kuvaavaksi ja kun muuttamat soittimet lopuksi huokasivat pitkään kuin päivän työstä väsynyt työläisjoukko, kuulijatkin huokasivat helpotuksesta.

Tehtaalaisten alkaessa väsyneinä valua ulos tehtaan portista kornetit ilmottivat:

”Työpäivä päättyi, herpos jänteet käsiavartten vahvain raatajain”

ja rytmisoittimet sanoivat väliin:

”lap, lap, lap, lap” —

kornetin lisätessä:

— ”kuuluu raskas käynti orjain uupuvain”.

Sitten kuului vain rytmisoittimien esittämä raskaiden askelten lapse katuviiniin. Mutta äkkliä rytmisoittimien esittämä askelten lapse lakkasi ja niinkuin rajusti ympäri käännähtänyt joukko orkesteri koko voimallaan pauhahti tehtaasta lähteneiden työläisten uhkauksen:

”Ah tehdas tunuma helvetti!

sä voiman meistä veit.

Sä tapoit meistä ihmisen ja koneen osiks teit!

Mut kerran isku isketään

niin suuri, mahtava,

ett' riistäjät me poistetaan

ja työ on vallassa!”

Kuulijat hypähtivät seisomaan ja he rivivät nyrkkejään jollekin näkymättömälle hirviölle ja yhtyivät koko voimallaan orkesterin säveleihin. Ja kun orkesteri oli aivan kuin vihasta sihahtaen iskenyt viimeisen sa-säveleen kuulijat hurrasivat, takertuivat toisiinsa kiinni ja syyleilivät toisiaan vakuuttaakseen toisillensa, että he ovat milloin tahansa valmiit poistamaan riistäjain vallan.

Konsertin ensimmäinen osa ”Työpäivä” oli loppunut. Viidentoista minuuttin väliajan perästä seurasi toinen osa, ”Joutoheikki”.

Valojen vaihtuminen teki teatterin kasarmimaisista ikävää työläisasuntoa muistuttavaksi ja viulujen ja sellojen välillä syntyi seuraava keskustelu:

Viulut: — ”Missä vietämme hetken joutilaan?”

Sellot: — ”On ympärillä likaa ja hämärää!”

Viulut: — ”Ja kaikki niin raskasta, ikävää!”

Sellot: — ”Tätä täytyvi päästä unohdamaan!”

Silloin valot sävähtivät räikeän kirkkaiksi ja koko orkesteri rävähti korvia särkevästi. Oltiin keskellä elämän karusellia etsimässä vaihtelua ja unohdusta. Siellä oli kapakoita, tanssia ja hulunmyllyjä, kirkkaita valoja ja mustaa likaa vierekkäin. Orkesteri pillastui kuin virma ihmisjoukko, joka itsetiedottomasti laukkaa rajusti jonnekin, tietämättä mihin on matkalla, mutta laukkaa vain kuin jotain hirviötä paeten, poistaakseen itsestään jotain ja unohdakseen jotain, jonka kanssa ei jaksakaan elää. Orkesterin metallisoittimet rämisivät kuin pahimmat räikätorvet, viulut ulvoivat ja ulisivat kuin piiskattavat paholaiset ja rummut jyräsivät sikiin sokin, kaikki yhteensä synnyttään villin karusellimusiiikin — jonka vaikutus perustuu siihen, että se hirvittäväällä metelillään koettaa turruttaa kuulijansa astit ja saada heidät unohdamaan kaiken sen mikä heidän kaipuissaan olisi tervettä. Karusellimusiiikki tietää, että sen työläiskuulijat ovat lähteneet ikävistä kodeistaan jotain pakoon ja jotain unohdamaan — he ovat lähteneet unohdamaan joutoheikken yksinäisyyden ja tyhjyyden ja harhailevat etsimässä elämällensä jotain sisältöä, joka tyydyttäisi heitä ja tekisi elämän siedettävämäksi — mutta karusellimusiiikki tietää ettei se voi antaa mitään sisältöä kuulijain elämälle eikä tyydyttää heidän todellisia kaipuitansa ja sentähden se koettaa räikkätorviensa räminällä saada kuulijansa unohdamaan senkin että he lähtivät jotain etsimään; se koettaa räminällään ikäänkuin lyödä kuulijansa tajuttomaksi, että kaikki olisi yhdentekevää.

Orkesterin esittäessä karusellimusii-

(Jatkuu sivulle 78).

kin osaa kuulijoissa syntyi vierova puistatus, sillä he tunsivat kuinka tyhjää todellakin on elämällensä sisällön etsiminen karusellielämästä.

Karusellimusiikki ei kuitenkaan onnistu täydelleen turruttamaan elämän sisällön kaipuuta kuulijoihinsa. Orkesterin rämminä seasta alkoi yhä useammin kuulua vakavampien kaipuiden ilmaisuja ja yalituksia. Todellisia ihmispääryjä on sittenkin enemmän karusellikentillä ja kapakoiden loan lähetyillä kuin kirkossa ja seiniltään siveissä sa. lungeissa, ja siksi pä karusellimusiikki niin usein tapaa kuulijoita, joiden voimakkaita kaipuita se ei kykene lähemmään tappamaan, joskin se niitä vähän kerrallaan turruttaa. Orkesterin yhteismelu lakkasi sitä mukaa kuin yksityisten soittimien esittämät paremmat säveleet pääsivät kuuluville ja viimein karusellimusiikin edustus kuoleutui kokonaan ja erinäiset soitinyhmittä alkoivat esitellä karusellivieraiden todellisia kaipuita. Ensiksi esittivät sellot miehien, joka viinin samennus silmissään mutta kirkkaat ja terveet elämäнкаipuut sie-lussaan antoi tunteensa tulvia vasten kapakan lokaa ja loasssa jo tahrantunneiden korvia. Näin kertoivat sellojen kielet:

— Ah te sievät ja puhtaat! Te katsoitte minuun niinkuin minä olisin kummitus, enkä yksi teistä. Te kysytte, miksi minäkin karusellissa kuljen. Siksi että minäkin pakenen tyhjyyttä ja etsin jotain, joka minua tyydyttäisi. Siksi minä kuljen karusellissa ja etsin jotain, koska te "hyvät ihmiset" ette kyenneet minulle mitään antamaan. Jos minä kaipaen miehen toveruutta ja ystävyyttä niin minutla kysytään, paljonko minä voin ystävydestä maksaa, sillä ystävyys on toki rahanarvoista tähän maailman aikaan. Ja silloin minä kääntynyt inhoten pois, sillä en minä halua ostettava ystävyttä, koska ostettu ystävä on orja, enkä minä halua orjia pitää. Jos minä kaipaen naisen rakkautta niin minulle tarjotaan porrtoa. Mutta minä inhoan likaan lankeamista, vaikka minä joskus liassa astun. Vielä minä kuitenkin olen onnistunut elämäntieni niin voimakkaasti astumaan että liika on kohdaltani sivuille räiskähtänyt..... Anna minulle joskus terveitä ja voimak-

kaita huvituksia vähien joutohetkiensä kuluksi, en minä niitä usein pyydä, huudan minä joskus ympäristöleni. Mutta ympärillänini oleva järjestelmä viil-kuttaa silmänsä ja sanoo: — "Nauti kaikesta se mikä niissä on hyvää" — Ei, sanon minä. Määrätynlaisia huvituksia minä haluan. Sillä jos minä kaikkia koettamaan rupean minä hukun lokaan ennenkuin olen tullut tietämään, mikä niissä on hyvää Kirottu, kirottu järjestelmä, joka ei voi kenenkään kaipuulle terveitä tyydykkeitä antaa.

Kuunnelleessaan miehen voimakkaasti tulvivia kaipuita, karusellimetellin osaoittaneet ihmiset olivat muuttuneet syvästi tunteviksi ja voimakkaasti kaipaaviksi. He olivat kaikki kuin kiellä, joihin tarvitseisi vain määrätyllä tavalla koskettaa ja ne alkoivat soimaan liikkuttavia säveleitä. Ne olivat kaikki elämän sisällöstä osattomiksi jääneitä, mutta yhä sitä etsiviä harhailijoita, jotka valittivat elämän kovuutta, jos vain ken sattui heidän sydänkieliinsä koskettamaan.

Viulut ottivat selloilta puheenvuoron ja puhuivat:

— Oh, en minä tätä ole tahtonut!... Ystävät, ystävät, en minä ole tällaista tahtonut — Se oli nainen, joka nyyhkytti pöydälle kaatuneen viinilasin ääressä. — Kauniita ovat kaikki minun kaipuiteni kuvat olleet, vaikka minä olen ollut pakoitettu hakemaan niille tyydytystä karusellista, sillä mitään muutakaan paikkaa ei ole johon minä voisin kaipuineni mennä. Kaikkialla ovat ihmiset tekopyhiä, viekkaita ja vaanivia, ja siksi minä kuljen karusellissa, sillä täällä on ihmisillä vähemmän filaisuutta teeskennellä..... Ensin minä kaipasni lasta elämäni sisällöksi.... lasta minä ystävät kaipasni, sillä minä uskoin kauniiksi elämän, joka kykenee jalostumaan jälkeläistensä kautta..... Lastat..... Lastat

Viulut tukehtuivat itkunsekaiseen nauruun ja sitten jatkoivat:

— Mutta kun minä sanoin järjestelmälle, anna minulle lapsi, toi se eteeni likaiselta lemahtavan miehen, jolla oli rujo ruumis ja kasvoilla sairauden merkit ja tarjosi sitä minulle..... Hänetkö minun pitäisi lapseni isäksi ottaa, kysyin minä kauhistuen järjestelmältä. En

koskaan, en koskaan! Mitä elämän sisältöä olisikaan lapsesta, joka olisi tuomittu kärsimään siittäjänsä rujouden tähden?..... En koskaan, en koskaan!..... Kerran sitte tapasin minä terveen miehen ja minä sanoin: tässä on minun lapseni isä, hänet minä otan lapselleni isäksi. — Portto! sano! järjestelmä, otatko sinä toisen naisen miehen lapsesi isäksi? — Portto! huusi korvisani järjestelmän iskusana..... Onko minun lapsen kaipuuni porttoutta? Sanokaa te ystävät, jotka myöskin olette hakeneet elämällemme sisältöä, onko minun lapsen kaipuuni porttoutta? Toisen naisen mies hän oli, rujan naisen, joka ei kyennyt hänelle, terveelle miehelle, tarjoamaan muuta kuin valituksia ja lääkäriin laskuja..... Minä olen terve nainen, mutta minulla ei ole oikeutta terveeseen mieheen, josta minä pitäisin..... Sanokaa minulle ystävät, eikö elämän murhenäytelmä ole hiaksi traagillinen?..... On se ainakin minulle. Ja sentähden minä juon ja ajan karusellissa..... elämän unohtamiseksi minä juon ja ajan karusellissa.....

Kuulijat tähyystivät orkesteriin kuin he olisivat orkesterin viuluissa nähneet naisen jonka tarinaa ne kertoivat. Viulujen lakattua, alttoviulut alkoivat lyhyen paussin jälkeen kertomaan toisen naisen tarinaa. Alttoviuluihin tullut nainen kertoi:

— Minä otin sen rujan miehen, jonka sinä hylkkäsit, sillä järjestelmä ei antanut minulle parempaa miestä..... Eihän minulla pitäisi olla syytä valituksiin, sillä hyvin hän on tähän saakka minun leivästäni ja vaatteistani huolehtinut..... ja mitäpä meidän muuta tarvitseekaan kaivata, sano! hän koleasti..... eihän se kannata mitään kaivata.

Alttoviulut vaikenivat hetkeksi, mutta sitten ne tyrskähtivät raujuun itkuun ja tyrskivät katkonaisesti:

— Mitään ei kannata kaivata, ei mitään..... Huuua! Antakaa minulle enemmän huuaa! Soikaa kaikki räikkätorvet, rämiskää niin, että kaikki tunteet turttuvat, sillä mitään ei kannata kaivata!

Alttoviulujen käskystä orkesteri yritti päästää uudelleen karusellimusiikin valloilleen vaimentamaan alttoviulujen

tuskaa, mutta silloin tulivat sellot ja bassoviulut väliin. Ne esiintyivät kuin mies, jonka kasvot punoittavat sisälle otetun viinin paineesta, mutta liikkeensä ovat varmat ja äänensä selvä.

— Kurjat täällä kyynelävät ja valittavat! jyrisivät sellot ja bassoviulut. Sokeasti suuttuneet, itseensäkin suuttuneet, täällä kiroavat ja purevat hammasista. Ei kannata kyynelöidä eikä kirotta! Elämä on otettava sellaisena kuin se on ja soveltauduttava siihen niin että jaksaa elää..... Kurja pelko se on, joka estää meitä elämästä, pelko eikä mikään muu! Pelko se on, joka huutaa meidän jokaisesta ikävöimisestämme, ja tuskallisella pelolla me nautimme jokaisen elämänpisaran, jos jotain nautittavaa joskus on. Pelko huutaa meidän kasvojemme ilmeissä, pelonväritys kulkee läpi kaikkien toiveittemme ja pelko halvaa meidät silloin kun meidän pitäisi itsellemme elämältä jotain ottaa..... Sentähden kun elämämme on ollut ainaista alistumista, oman itsemme kieltämistä ja tappamista, pelko on tullut osaksi meistä ja mikä pahinta, halittavaksi osaksi. Pelosta meidän tulee ensin vapautua ja vasta sitten meidän kannattaa jotain toivoa.

— Ken olet sinä joka voit ja uskallat ottaa elämän sellaisena kuin se on? kysyivät viulut, huilut ja klarinetit pelokaina selloilta ja bassoilta.

— Epäjumalien särkijä minä olen! julistivat sellot ja bassoviulut..... Epäjumalien patsaita on paljon ja jokaisen patsaan päässä on peloittavan näköinen epäjumala. Mutta tarvitsee vain potkaista patsaat kumoon ja nauraa naristen ja rapisten särkyville epäjumalille, ja silloin ne eivät enää peloita.

— Mitä ovat ne epäjumalat, joiden särkijä sinä sanot olevasi? kysyivät toiset soittimet.

Ja sellot ja bassoviulut vastasivat:

— Ne ovat kaikki ne taikauskot, joiden tähden ihmiset eivät uskalla vapautua. Näitä epäjumalia on taloudellista, valtiollista ja siveellistä laatua. Taloudellista laatua olevien epäjumalien ryhmässä on pääjumalana se taikausko, että me olemme voimattomia kukistamaan plenen vähemmistön kullan valtaa. Valtiollisten epäjumalien ryhmässä on pääjumalana taikausko, että me

emme kykene kukistamaan pienen vähemmistön miekkavaltaa. Ja siveellisten epäjumalien ryhmässä on pelottavimpänä epäjumalana taikausko, että meidän täytyy hyväksyä ne siveelliset ohjesäännöt, jotka pappi ja poliisi meille lukevat, vaikka niiden siveysohjeiden noudattaminen hukuttaisi meidät lokaan ennen kun olemme päässeet elämän alkuunkaan. Särkekää nuo epäjumalat ja te olette vapaat. Vasta sitte te olette vapaat taistelemaan ja voittamaan, kun olette mielikuvistanne niiden epäjumalien pelon karkoittaneet.

Mutta toiset soittimet sanoivat pelokaina selloille ja bassovulul:

— Ah, sinä käsket minua vauriia siirtämään! Nuo epäjumalat ovat mahdavia hirviöitä. Jos me alustamme niitä särkemään ne kaatuvat meidän jalkallemme ja tuhoavat meidät raunioiksi.

— Ihmiset, jotka tuhoutuvat epäjumaliensa raunioihin, eivät ole elämisen ja paremman tulevaisuuden äävoisia, jylsivät sellot ja bassovululut. Antakaa siis epäjumalienne seisoa, mutta muistakaa olla mitään kaipaamatta, sillä epäjumalanne eivät kuitenkaan salli teidän tyydyttää kaipuitanne.

— Me emme voi olla kaipaamatta. Vuosituhansia me olemme koettaneet inhimillisiä kaipuitamme kuolettaa, mutta yhä ne meidän rinnoistamme kohoavat, valittivat toiset soittimet.

— Siispä särkekää epäjumalanne! Julistakaa koko kansan taloudelliset tarpeet kaiken taloudellisen elämän määrääjäksi; julistakaa kansan tahto airaksi valtiolliseksi vallaksi ja julistakaa terveys ainoaksi siveysohjeksi!

— Minä haluan kuulua epäjumalien särkejiin, ilmoitti alttoviulu. Akk minä olen halunnut särkeä epäjumalia, mutta enemmän on ole uskaltanut. Nyt minä uskallan, kun sinä olet lähellä, sinä voimakas..... Minun silmäni ovat viinistä sameat ja minun tukka on epäjärjestyksessä, mutta älä pelä sitä, sinä, jonka puheessa kaikuu kumous ja askeleesi ilmaisevat elämän voimaa. minä en ole likainen enkä saastainen. Suutele minua ystävyden merkiksi, sillä minä ihailen ja kaipaan voimakaita, sillä minä olen koko ikäni heikkojen keskellä elänyt ja kärsinyt.

Sello katsahti alttoviuluun ja kysyi:

— Todeilako aiot uskaltautua epäjumalien särkijäksi? Kysy kuitenkin itseltäsi, eikä noiden epäjumalien synnyttämä pelko jämettä jätettäsi ja tyrehdytä veresi kuohua silloin kun aiot teossa ryhtyä epäjumalia särkemään?

Alttoviulu painoi päänsä alas ja siten tunnusti olevansa pelon orja. Hiljaa matalin sävelin se värisi:

”Niin hiljaa mä luoksesi hiivin
kuin varkaana kulkisin;
vain aatoksin kulskaan: armas!
niin kauan sua odotin.”

Selloon koski alttoviulun tuskan värinä ja hän suuteli rajusti alttoviulun viinin sameita silmiä ja värisevä huuha, ja alttoviulu värisi tuskaisena:

— Niin, niin, sinä voimakas! Yksi hetki voimakasta elämää kannattaa ostaa kalliimmalla hinnalla kuin kymmenen vuotta rujoja nautintoita:

Alttoviulu painautui sellon rintaa vastaan, mutta silloin orkesterin ensimmäinen viulu vingahti kuin rajun piiskan isku ja alttoviulu voihkasi — oih! ja irtaantui sellosta. Alttoviulu alkoi tulla kuin se jota on kohdannut pyörryttävä isku, ja pasuunat jylsivät alttoviuluille:

— Sinäkö, sinä laillinen aviovaimo, näkkö liityt epäjumalien särkijöihin, annat vieraan miehen suudella itseäsi?

Pasuunat esittivät yleisen mielipiteen epäjumalan, joka oli alttoviulua piiskalansa iskenyt, niin rajusti, että alttoviulu lyyhistyi kokoon ja uikutti kuin hukkua.

— Ystäväni, ole vahva, koetti sello lohduttaa alttoviulua matalin äänin. Juuri sillä tavalla elämän taakka tulee meille tappavan raskaaksi, jos emme uskalla ottaa elämältä sitäkään pisaraa, minkä se mahdollisesti antaa uhkarohkealle voittajalle, mutta kieltää kerjäläiseltä. Epäjumaliakaan vastaan ei voida käydä sotaa ilman uhreja ja kärsimyksiä. Kysymys on vain siitä, kummatko kärsimykset ovat katkerampia, nekö jotka kohtaavat epäjumalien särkijä tai nekö jotka ovat epäjumalien kuuluisen alamaisen jokapäiväisenä osana.

Sello koetti kohottaa lyyhistynyttä alttoviulua ylös, mutta alttoviulu painui yhä enemmän kasaan ja uikutti:

— Ei, ei, ei! Läiläinen aviovai-
mo..... ja yleinen mielipide! :

— Siinä sen näette, mitä maksaa ryhtyä särkemään epäjumalia! Sellainen tuo meille vain suurempaa tuskaa ja sortumista. Todellakin me tuhoudumme epäjumalien raunioihin, jos yritämme epäjumalla särkeä, huusivat toiset soittimet.

Ja sellot ja bassoviulut vastasivat:

— Ilman epäjumalien särkemistä meidän vapautemme päivä ei koskaan koita!

— Särkekäämme ainoastaan taloudelliset ja valtiolliset epäjumalat, mutta jättäkäämme siveellisen ryhmän epäjumalat särkemättä, pyysivät toiset soittimet. Vaikka me olemmekin karuselliväkeä, huumaamme itseämme ja ajamme hullunmyllyissä unohtaksemme jotain ja etsiäksemme jotain, me kuitenkin olemme virallisesti siveitä ihmisiä, emmekä me halua ryhtyä siveellisten epäjumalien särkijöiksi.

Siihen sanoivat sellot ja bassot:

— Taloudelliset ja valtiolliset epäjumalat tosin ovat tärkeämpiä, koska siveelliset epäjumalat ovat taloudellisten ja valtiollisten epäjumalien synnyttämiä, mutta kuitenkin me emme voi särkeä epäjumallemme yhtä ryhmää kerrallaan, sillä koko epäjumalajoukko on nitoutunut toinen toiseensa, eivätkä kaadu yksi kerrallaan. Me joko kykenemme kukistamaan ne kaikki yhdessä tai pysymme niiden kaikkien orjina!

— Ja ken olet todellisuudessa sinä, joka meille niin ankaria lakeja vapautemme ehdoksi julistat? Me emme tunne epäjumalien särkijää, se on tyhjä haave vain! huusivat toiset soittimet.

Mutta sellot ja bassot kuuluttivat:

— Kyllä te minut hyvinkin tunnette. Joukkonyrkki minun jokapäiväinen nimeni on. En minä ole outo teille, sillä olenhan minä teidän yhteinen tunteeenne, teidän parhaimpien hetkienne tunne. Te tunnette minut hyvinkin selvästi niinä hetkinä, jolloin jaksatte vapautua yksilöllisyydestänne ja ajattelte kaikkia paljon kärsiviä ja paljon

kaipaavia yhtenä suurena kokonaisuutena. Niinä hetkinä te havaitsette kuinka järjetöntä ja julmaa on että ne ihmiset, jotka kaikki kärsivät, kaipaavat ja etsivät antavat epäjumallensa sekoittaa keskinäisen vihan myrkyä niihinkin mitättömän pieniin elämännautinnon pisaroihin, joita he silloin tällöin voisivat saada, jos he koettaisivat ymmärtää toisiansa ja tukea kaikkia samoin kaipaavia, etsiviä ja kärsiviä..... Sellaisina hetkinänne te tunnette Joukkonyrkin mahdin ja kaipaattekin sitä joskus. Minä kasvan sitä voimakkaammaksi mitä suurempina joukkoina te liitytte minuun. Mitä paremmin voitte unohtaa yksillistä sulautua minuun, sen lähempänä olette kaikkien epäjumalien kukistuspäivä, meidän kaikkien todellisen vapauden päivä!

Silloin kaikki toiset soittimet yhtyivät siveellisiin ja bassoviuluihin ja ylistivät Joukkonyrkin oikeutta. Ja tätä ylistusta laulaessaan kaikki orkisterin soittimet kohoutuivat yhä juhlallisempiin säveliin ja kuulijat tunsivat kohoutuvansa ja ikäänkuin tulevaisuutensa paremmiksi ihmisiksi ja voimakkaimmiksi taistelijojksi.

Orkesterin tullessa loppusäveliin kuulijat kohoutuivat seisomaan. He seisoiivat kuin juopuneina kysymyksestä, mikä on meidän lähin velvollisuutemme itseämme, lähimmäisiimme ja tulevaisuutta kohtaan? Ja kuin vastaukseksi kuulijain ajatusten kysymykseen orkesterin mahtavat loppusäveleet soivat:

— Yksimielisyys, yksimielisyys on ainoa köyhällistön voiman kehto; luokkatietoisuus, luokkatietoisuus on ainoa vallassapysymisen ehto! Viha ja katkella keskuudestamme kukistakaamme, vaikkei millaiseen verhoon pukeutunee, ne luoksemme tulkoot, ne kukistakaamme!

Yksimielisyys, yksimielisyys kajahti kuulijain yhteinen huuto. Kuulijat sytelivät toisiansa välttämättä tavasta ja tapojen epäjumallista. He läksivät Elämän orkesterin konsertista kuin uusia ihmisiä, jolta jokapäiväisen elämän yhteisten tunteiden voimakas julkinen esittäminen oli toisiinsa paljon lähentänyt.